

GÖRKƏMLİ ELM FƏDAİSİ

Azər HÜSEYNOV

*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin
Elmi Kitabxanasının direktoru*

Azərbaycan Respublikasında kitabxanaşünaslıq elminin yaradıcısı və banisi Abuzər Alı oğlu Xələfov haqqında söz demək həm şərəfli, həm də çox çətindir. Şərəflidir ona görə ki, müəllim haqqında xoş söz demək hər bir adamın müqəddəs borcudur. Valideyn səni dünyaya gətmişsə, müəllim səni dünyaya elmindən agah edib, pərvazlandırıb göylərə qaldırır. Çətindir ona görə ki, yarım əsrə qədər kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Şöhrət ordenli, Prezident təqaüdçüsü, tarix elmləri doktoru, professor haqqında fikir söyləmək o qədər də asan deyildir.

Lakin onu deyə bilərəm ki, professor A.Xələfovun bütün uğurları xronoloji olaraq gözümün qarşısında canlanır.

Kitabxanaşünaslıq” fənnindən bizə dərs deyən A.Xələfov öz qayğıkeşliyi, ciddiliyi və tələbkarlığı ilə digər müəllimlərdən seçilirdi. Bu xüsusiyyət bu günə kimi davam edir. Məhz bu xüsusiyyətlər A.Xələfovu nəinki Bakı Dövlət Universitetində, eləcə də, onu tanıyanlar arasında böyük nüfuz sahibi etmişdir.

Kitabxana işi ilə bağlı bütün başlanğıclar A.Xələfovun adı ilə bağlıdır desək səhv etmərik. İlk dəfə olaraq hələ 1961-ci ildə “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən” mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edən A.Xələfov kitabxana işinin tarixini elmi əsaslarla tədqiq etmiş və 1920-ci ildən 1932-ci ilə qədər bir zaman kəsiyində Azərbaycanın kitabxana işi sahəsində nə qədər irəli getdiyini göstərmişdir.

Kitabxanaçılıq fakültəsinin ilk dekanı olaraq kitabxana sahəsində çalışacaq olan yüksək elmi potensialı gələcək kitabxanaçılara müəllim qayğısı göstərmişdir.

Kitabxana işinin bütün sahəsində onun qayəsi yüksək ixtisaslı milli kitabxanaşünas-bliograf kadrların hazırlanması olmuşdur. Bununla o, öz vətəninə, millətinə olan sevgisini bir daha sübut etmişdir. A.Xələfov kadrların düzgün seçib yerləşdirilməsi işində çox böyük istedadla malikdir. O, əsl kitabxanaçı ola biləcək fərdi hamıdan tez görünür.

A.Xələfov uzun müddətdir ki, idarəetmə ilə tədqiqatçılıq və istiqamətləndirmə işini paralel olaraq aparır, bu da onun istedadlı alim və qabiliyyətli təşkilatçı olmasından irəli gəlir.

Həyata keçirdiyi hər bir işə böyük məsuliyyətlə yanaşan görkəmli alim müntəzəm olaraq elmi məclislərdəki məruzə və çıxışlarında Azərbaycan Res-

publikasında ali kitabxanaçılıq təhsilinin müasir konsepsiyasının əsasını formalaşdırmışdır. Ali təhsil sistemində tədris proseslərini əvəzolunmaz bir alim kimi professor A.Xələfov həm respublikada, həm də respublika xaricində ali təhsilin yenidən qurulması işində yaxından iştirak edir və özünün qiymətli məsləhətini verir.

Onun elmi tədqiqat fəaliyyəti xarici ölkələrdə geniş şöhrət qazanmışdır. Görkəmli alim geniş, profilli kitabxana işçilərinin hazırlanmasına dair çox perespektivli ideya və təkliflər irəli sürmüşdür. Bu təkliflər Bakı Dövlət Universitetində yeni ali təhsil sisteminin – bakalaviatura və magistratura pilləsinin əsasını təşkil edir. Eyni zamanda bu istiqamətdə ixtisas fənlərinə dair tədris plan və proqramların əsas müəllifidir. A.Xələfov elmi araşdırmaların əsasını ölkəmizdə mədəniyyət və kitabxana işi quruculuğunun tarixi problemləri, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyəsi və onun metodologiyası ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsili məsələləri, habelə kitabxana işi nəzəriyyəsi təşkil edir.

Yüksək səviyyəli alim A.Xələfov milli mədəniyyətşünaslıq və kitabxanaşünaslıq elmi üçün çox dəyərli əsərlərin müəllifidir. Onun Azərbaycan xalqının çoxəsrlik kitab və kitabxana mədəniyyətini tədqiq edilməsində çox böyük danılmaz rolu vardır. Azərbaycan tarixşünaslığında ilk dəfə olaraq ən qədim zamanlardan müasir dövrümüzdə qədər kitabxana işinin inkişaf tarixini bütün açıqlığı ilə xalqa çatdırmışdır. Odur ki, professor A.Xələfov görkəmli mədəniyyət tarixçisi kimi çox yüksək dəyərləndirilir. O, Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1935-1959) mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək Azərbaycanda və Sovet İttifaqı məkanında ilk tarix elmləri doktoru alimlik dərəcəsi aldı.

Onun ayrı-ayrı illərdə yazdığı “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən” (1920-1932), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən” (1870-1920) “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi”(1933-1959), “Kitabxanaşünaslığa giriş”, “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” və s. kimi fundamental əsərləri mühüm əhəmiyyətə malikdir. Professor A.Xələfovun elmi yaradıcılığında ulu öndər H.Əliyevin elmi-nəzəri irsinin öyrənilməsi və tədqiqi mühüm yer tutur. Böyük alimin “Heydər Əliyev bibliografik məlumat kitabı”, “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi” kimi dəyərli kitabları bu baxımdan diqqətə layiqdir.

Dəyərli alimin kitabxanaşünaslıq-bibliografiya elmi sahəsində elmi-pedaqoji kadrların hazırlığında çox əvəzsiz dəyəri vardır. A.Xələfov əvəzedilməz bir alim olaraq Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elmi sahəsində 1 elmlər doktoru, 25 nəfər elmlər namizədinə elmi rəhbər olmuşdur.

A.Xələfov Moskva, Tiflis, Daşkənd və bir çox başqa şəhərlərdə müdafiə şuralarının üzvi kimi milli kitabxanaşünaslıq elmimizi çox uğurla təmsil etmişdir.

Elmi ictimaiyyətin dərin məhəbbətini qazanan görkəmli ziyalı, alim, müəllim, fədakar elm və təhsil xadiminin keçdiyi şərəfli yol ictimaiyyətin dərin məhəbbətini qazanmışdır. Cəsarətlə demək olar ki, respublikamızda fəaliyyət göstərən bütün kitabxanaşünas alimlər Abuzər Xələfov elmi məktəbinin yetirməsidir. Azərbaycan mədəniyyət tarixi istiqamətində əldə etdiyi elmi nəticələr, müasir tarix elminin aparıcı alimləri arasında xüsusi nüfuz və söz sahibi olmasına baxmayaraq görkəmli alim araşdırmalarını həvəslə davam etdirir.

Bu məqamda şairə Pərvanə Zəngəzurlunun bir gözəl mısrası yerinə düşür:

*Babaların quvvətidir dizində,
Nikbinlik var söhbətində, sözündə
Pərvanə də saxlayıbdı yüzündə -
Səni təbrik üçün sözü var hələ
Ömrün doxsanı var, yüzü var hələ...*

Şəxsiyyətinə dərin hörmət bəslədiyim görkəmli alim, böyük insan professor Abuzər Xələfovun 80 illiyi ilə əlaqədar olaraq ona möhkəm cansağlığı, apardığı nəhəng işlərdə uğurlar arzulayıram.